

Puurakentamisen laatu

Puurakentaminen on nostettu metsäsektorin yhdeksi uudeksi strategiaksi lisäämään puunkäyttöä kuiduttavan metsäteollisuuden vähenevän puunkäytön korvaamisessa. Viime aikoina on käynnistetty useita tutkimusohjelmia ja kehityshankkeita parantamaan puutuotteita ja puutuoteteollisuuden liiketoimintaa. Hallitusohjelmassa on kolmen ministeriön vastuulla uusi valtakunnallinen puunkäytön edistämis- ja puurakentamisen ohjelma.

Lukuisat kampanjaohjelmat ja monet organisaatiot ovat edistäneet puunkäyttöä rakentamisessa jo vuosikymmeniä. Puun osuus pientalojen rakenteissa on varsin suuri. Runkorakenteet ovat puuta runsaassa 80 prosentissa uusista pientaloista ja puuta on melkein yhtä paljon myös julkisivurakenteissa. Rivitalojen rakenteissa puun osuus on vain jonkin verran pienempi kuin pientaloissa. Suomalaisen nelma-asunto rakennetaankin siis useimmiten puusta. Siksi olisi hyvä syy uskoa, että Suomessa osataan jo puurakentaminen ja että uudet talot ovat korkeaa laatua sekä rakennusaineidensa että toteutuksen osalta.

Valtaosa uusista pientaloista rakennetaan talotehtaiden toimittamina talopaketteina, jotka ovat tuote- ja palvelukokonaisuuksia. Talopakettiin kuuluvat yleensä rakennesuunnitelmat, runkomateriaalit, ikkunat, ovet ja väliseinät. Talotehdas rakentaa talot sovittuun valmiusvaiheeseen, runkotoimituksesta aina muuttovalmiuteen. Talopakettien etuna pidetään teollisesti valmistettuja tasalaatuisia rakennegoisia, ammattilaisten tekemää pystytystä ja rakentamisen nopeutta. Talotoimittajia on monia, mutta kymmenen talotehdasta kattaa valtaosan Suomen markkinoista.

Kun niin sanottu hartiapankkirakentaminen on jo harvinaista, puurakentamisen laatu ja osaaminen ovat nykyisin ammattirakentajien vastuulla. Talon pystytyksen osalta talotehtaiden toimintamallissa tehtaot kilpailuttavat rakennusurakoitsijoita, joista ne valitsevat eri vaiheiden rakentajat. Nämä puolestaan hankkivat työvaiheiden toteuttajat aliurakoitsijoista. Lopputuloksena on monimutkainen ja -portainen urakoitsijoiden ja työntekijöiden ketju.

Kun talotehdas vakuuttaa markkinoinnissaan luotettavuutta, ammattitilpeyttä ja oman talon kouluttamien kirvesmiesten laadukasta toteutusjälkeä, todellisuus voi olla kaukanakin siitä. Muiden tapausten ohella olen seurannut läheltä erästä pientalon rakennushanketta, jossa omakotitalon talotoimittajana on yksi Suomen suu-

rimmista talotehtaista. Talotehtaan kanssa sopimuksen tehnyt suomalainen urakoitsija on siirtänyt aliurakoina pystytyksen ulkomaalaisille toimijoille. Rakennuksen runkotöitä on tehnyt toistakymmentä työntekijää erilaisina työryhminä. Työt ovat välillä keskeytyneet ja tekijäjoukko vaihtunut. Suurin osa ei ole ymmärtänyt edes niitä harvoja suomenkielen sanoja, joita rakennuspiirustuksissa esiintyy, ja piirustusten ja rakennusohjeiden käyttö onkin jäänyt vähäksi. Työnjohtoa ei yleensä näy työmaalla, eivätkä asiakkaan pyyntövaatimukset talotoimittajalle ja suomalaiselle urakoitsijalle ole paljoa auttaneet työn laadun korjaamiseksi. Rakentamisen edessä asiakas on joutunut useasti toteamaan, etteivät tehdyt rakenteet vastaa suunnitelmissa olevia rakenteita ja mittoja. Valmistuminen on viivästynyt.

Pientalojen rakentamisen yleistä laatua on pyritty turvaamaan erilaisilla rakentamismääräyksillä. Niiden mukaan rakennuskohteella pitää olla vastaava työnjohtaja, joka ymmärtää rakenteille asetetut vaatimukset ja hyväksyy asiakkaan puolesta tehdyt rakenteet. Ongelmatapauksissa tilanne on kuitenkin asiakkaan kannalta huono. Vastaavan työnjohtajan kokemuksen mukaan käytäntö edelleen on sellainen, ettei yksittäisellä asiakkaalla ole oikeastaan mahdollisuuksia vaikuttaa rakentamisen laatuun. Jopa talotehtaan asiakaspalvelupäällikkö korostaa toimituksesta käydyssä neuvottelussa, ettei heidän toimitussopimuksessaan luvata laaturakentamista. Kun toteutuksen lähtökohta on tuollainen eikä ammattiosaamisesta ja työnjohdosta huolehdi, ei lopputuloskaan voi vastata sitä mitä yleisesti mainostetaan suomalaisen puurakentamisen olevan.

Ongelmien hoitamiseksi asiakkaalla on vain vähän keinoja. Talotehtaan kanssa käytävien neuvottelujen jälkeen viimeiseksi menettelyksi jää kauppakamarin hyväksymän tavarantarkastajan puolueeton arvio tavarasta, työsuorituksesta ja kanteiden teko oikeudelle. Se on pientalon rakentajalle liian hankala ja kallis menettely. Talotehtaan vähäiseen kiinnostukseen lopullisen tuotteen laatua kohtaan saattaa vaikuttaa myös myyjän ja ostajan epätasapainoinen markkina-asema, koska sama pientalonrakentaja tuskin hankkii toista talopakettia lähivuosina ja uusia talounelemasta haaveilevia perheitä vielä riittää.

Sahat sekä levy- ja puutuoteryitykset edistävät puurakentamista, puunkäyttöä ja puutuotteiden laatua yhteisen jäsenyrietyksensä kautta. Sen toiminnan tavoitteena on välittää tutkittua ja puolueetonta tietoa puun käytöstä ja luoda kysyntää puutuotteille. Puutalotehtaat sen sijaan toimivat pientaloteollisuuden kautta jäseninä koko rakennusteollisuuden liittoyhdistyksessä, johon kuuluu viisi toimialaa. Pientaloteollisuuden myynti on alle kymmenes osa koko rakennusteollisuuden 10 miljardin vuotuisesta liikevaihdosta eli vähän alle 900 miljoonaa euroa. Puurakentamisen osuus on siten pieni koko rakennusteollisuuden toimialasta.

Uusissa puunkäytön edistämisen ja puurakentamisen ohjelmissa olisi tärkeää saada puuraaka-aineen tuottamisen, sahatavaran ja rakennusmateriaalien valmistajien lisäksi mukaan myös rakennusteollisuus käytännössä kehittämään puurakentamisen laatua ja uusia ratkaisuja. Nykyisessä toimintamallissa varsinaisen puurakentamisen toteuttajat toimivat eri käytäntöjen mukaan. Onkin aiheellista nostaa keskusteluun ja kyseenalaistaa sitä, kuinka paljon metsätaloudessa ja puutuoteteollisuudessa kannatta pyrkiä hyvälaatuisen puun ja rakennuspuutavaran tuottamiseen, jos tuoteketjun loppupää ei huolehdi korkealaatuisesta puurakentamisesta.

Eeva Korpilahti